

Тайынша Маңы

Тайынша аудандық қоғамдық-саяси газеті
2006 жылдың 3 ақпанынан шыға бастады

№ 17 (928) 21 сәуір 2023 жыл

[facebook.com/tainsha.tany](https://www.facebook.com/tainsha.tany)

<http://tainshatany.kz>

tainsha_tan@list.ru

* Президент

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ЕЛІМІЗДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӨНІНДЕГІ КЕҢЕЙТІЛГЕН КЕҢЕСТЕ СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

Құрметті жиынға қатысушылар!

Жуырда Мәжіліс және мәслихат депутаттарының сайлауы өтті. Үкімет қайта жасақталды. Осылайша, ауқымды саяси өзгерістің алғашқы кезеңі аяқталды деуге болады. Біз билік тармақтарының тепе-теңдігін орнықтырдық. Енді еліміздегі қоғамдық-экономикалық қатынастарды қайта құруымыз керек. Жұртшылық бұл реформаларға зор үміт артып отыр. Сондықтан біз нақты іс-шараларға баса мән беруге тиіспіз. Мен Парламент сессиясының ашылуында заңнамалық тұрғыдан шешілуге тиіс бірқатар мәселені атап өттім. Ал бүгін әлеуметтік-экономикалық саладағы мақсат-міндеттерді айқындап алуымыз керек. Үкімет және барлық деңгейдегі әкімдер соған сүйеніп жұмыс істейтін болады. Осы басқосуға мәслихаттардың өкілдері қатысып отыр. Бұл да – нақты саяси өзгерістердің нышаны. Атқарушы және өкілді билік арасында тиімді қарым-қатынас орнату өте маңызды. Қажет болса, олар бірін-бірі толықтырып, қолдап отыруы керек. Мұның бәрі мемлекеттік саясатты тиімді жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Сондай-ақ ел мүддесін ескере отырып шешім қабылдауға жол ашады.

Құрметті кеңеске қатысушылар!

Реформалардың нәтижесінде елімізде көп нәрсе өзгерді. Мысалы, алғаш рет Премьер-Министрдің кандидатурасын сайлауда жеңіске жеткен партия ұсынды. Мұны саяси жаңғырудың тағы бір маңызды қадамы деуге болады.

«Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» концепциясы нақты жұмыс істей бастады. Саяси реформалар дамудың жаңа кезеңіне жол ашып берді. Сонымен бірге экономиканы түбегейлі жаңғыртудың берік негізін қалады. Әркім мына мәселені айқын түсінуі керек. Қазақстан – осы геосаяси аймақта ауқымды, демократияны арқау еткен реформалар жолына түскен бірден-бір мемлекет. Сондықтан бізге оңай болмайды. Бірақ бұл жолды қалайда жүріп өтуге тиіспіз. Енді жұмысқа жұмыла кірісеміз. Осында отырған әрбір мемлекеттік қызметші өзіне орасан зор міндет жүктеліп отырғанын сезінуге тиіс. Бұл – ең алдымен, барша Қазақстан халқының алдындағы жауапкершілік. Сіздердің шешімдеріңіз бен іс-әрекеттеріңіз елдің бүгінгі мен болашағына тікелей әсер етеді. Сондықтан күнделікті мәселелерді шұғыл шешумен ғана шектелмеу керек. Сіздер мемлекетшіл-реформатор болуларыңыз қажет.

Реформаларымыздың түпкі мақсаты – халықтың өмірін жақсарту. Ол үшін тұрғындардың табысын көбейту керек. Жайлы өмір сүруіне жағдай жасап, қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажет. Азаматтардың өзін-өзі дамытуына барлық мүмкіндік жасалуға тиіс. Мұның бәрін мықты нарықтық экономика болса ғана, табысты жүзеге асыра аламыз.

Нам необходимо перейти к реальной рыночной экономике, нацеленной на обеспечение нужд граждан. Поэтому впереди сложный период. Мы живем в очень трудное время. Разрыв традиционных экономических и логистических связей сопровождается рекордной инфляцией, замедлением мировой экономики, нарастающим долговым бременем государств. Множатся торговые барьеры, и растет взаимное недоверие между государствами. Все это – новая нормальность, а скорее – ненормальность, мировой экономики. Природная рента больше не является устойчивым источником благосостояния страны.

Қазақстан мұнай және газ өндіруші ел ретінде жаңа геоэкономикалық жағдайға бейімделуі керек. Экономиканы әртараптандыру – уақыт талабы әрі стратегиялық міндет. Біз бұл туралы үнемі айтып жүрміз. Бірақ ісімізден сөзіміз көп болып тұр. Дерек

іске көшпесек, әлемдік бәсекеде озық бола алмаймыз, яғни әлем экономикасында көш соңында қалуымызға тура келеді. Жаңа ғана еліміздің даму барысы туралы Үкіметтің есебін тыңдадық.

В прошлом году наша экономика выросла всего на 3,2%, хотя это неплохой показатель, а за 3 месяца текущего года – на 4,9%. Цифры неплохие, но удовлетворения и оптимизма внушать они не должны. Нужно искать дополнительные источники роста. Правительство должно быть по-хорошему более амбициозным в том, что касается обеспечения экономического роста. Это веление времени, веление текущей ситуации.

Инерционные темпы роста экономики за последние 10 лет привели к тому, что наша страна застряла в «ловушке среднего дохода». Если сейчас не создать прочный фундамент для качественного экономического роста, то стагнация доходов населения не за горами.

По расчетам экспертов, для перехода Казахстана в категорию стран с высоким уровнем дохода необходимо обеспечить ежегодный рост на уровне 6%, то есть в полтора раза выше текущих темпов.

Сондықтан нарыққа қатысушылардың бәрі батыл әрі шұғыл шаралар қабылдауға тиіс. Мемлекеттің қолдауына ие болып отырған ірі бизнес өкілдері айрықша рөл атқарады. «Табысты осы жерден тауып, шетелде шашу» әдетінен арылу керек. Есесіне елдегі әлеуметтік мәселелерді шешуге көбірек үлес қосуға ұмтылған жөн. Ірі кәсіпкерлер Қазақстанда тапқан табысын басқа жақта емес, өз еліміздегі бизнесін дамытуға жұмсағаны абзал. Жұмысын осы талапқа бейімдей алған ірі кәсіпкерлер нағыз ұлттық бизнес-элитаға айналады. Халықтың құрметіне бөленіп, мемлекеттің қорғауы мен қолдауына ие болады. Сонымен қатар бізге «кәсіпкерлердің жаңа толқыны» керек. Мемлекеттің ресурсына арқа сүйемей, бойындағы дарыны мен іскерлігі арқылы тұрақты әрі мықты кәсіп құра білген «тың күштер» қажет.

Всем известно такое понятие, как «социальный лифт». Это система, при которой любой инициативный и трудолюбивый человек может уверенно продвигаться по карьерной лестнице и в общественной иерархии.

Аналогично, нам нужно построить эффективно действующий «экономический лифт» для предпринимателей.

Поэтому в дополнение к общесистемным мерам важно продвигать наиболее успешных и честных предпринимателей регионального масштаба. Они должны стать локомотивами развития новой, я бы сказал, справедливой экономики.

Негізі, әр аймақта сондай кәсіпкерлер бар. Міне, осы азаматтар нағыз қолдауға лайық. Олардың ісін елге танытып, кәсібін мемлекеттік деңгейге шығарған абзал. Сонымен қатар оларды бюрократтар мен күштік құрылымдардың заңсыз әрекеттерінен қорғау қажет. Мен өзім де осындай кәсіпкерлерді ара-тұра қабылдап, қолдау көрсетіп жүрмін. Ірі және орта бизнес саласында жүйелі жұмыс жүргізу керек. Осы екі бағыт экономикалық саясаттың аса маңызды жаңа бағдарына айналуға тиіс. Енді алдағы жұмыстың нақты бағыттарына тоқталайын.

ПЕРВОЕ. Мы наблюдаем небывалый за последние 15 лет рост цен на продовольственные товары. В феврале текущего года инфляция составила 21,3%, достигнув своего пика.

Жұрттың ай сайын жұмсайтын қаржысының тең жартысынан көбі азық-түлік алуға кетеді. Үкіметтің әрекеті жеткіліксіз болып отыр. Тыйым салу және шектеу шаралары уақытша ғана әсер етеді. Мұндай қадамдар қиындықтың бетін қайтарса да, одан біржола құтылуға мүмкіндік бермейді, тіпті, мәселені ушықтырады деуге болады.

Ауыл шаруашылығы және өндіріс саласының дамуында нақты нәтиже жоқ. Азық-түлік инфляциясының басты себебі де – осында. Елімізде өндірілетін тауардың көлемі ішкі сұранысты

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ЕЛІМІЗДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӨНІНДЕГІ КЕҢЕЙТІЛГЕН КЕҢЕСТЕ СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

қамтамасыз етуге жетпейді. Импортқа тәуелдіміз.

К вопросу насыщения рынка отечественной продукцией, удешевлению факторов производства необходимо подходить более комплексно, вдумчиво, без лозунгов и обещаний. Нужно пройти по всей цепочке от производства до реализации и понять, что приводит к удорожанию.

Действующая модель управления агропромышленным комплексом не раскрывает потенциал отрасли. Перед Правительством стоит задача обеспечения устойчивого роста агропромышленного комплекса.

Помимо увеличения объема выпускаемой отечественной продукции для борьбы с резкими скачками цен важно правильно использовать стабилизационные фонды. Сегодня они действуют разрозненно и, можно сказать, непрозрачно. Регулярно выявляются коррупционные схемы.

Поэтому предстоит, в том числе, более активно использовать потенциал Продкорпорации для закупок и интервенций по основным товарным позициям, усилить координацию работы Продкорпорации со стабфондами СПК. Единообразие подходов, ориентация госкомпаний на снижение колебаний цен позволят получить рыночный антиинфляционный инструмент.

Агроөнеркәсіп кешенін дамытуға бөлінетін бюджет қаражаты тиімді жұмсалуда тиіс. Мұны мұқият қадағалау қажет. 2019-2021 жылдары өнім өңдеуге берілген субсидияны алайық. Бұл қаражаттың тең жартысы субсидия алам деушілердің 10 пайызының ғана қолына тиген. Субсидия алған кейбір пысықайлар өндірісті өркендетудің орнына бюджет қаржысын қалтасына басып, шалқып өмір сүрген. Ал қарапайым шаруалар үшін субсидия алу – қияметтің қиыны. Оның үстіне, субсидия беру жүйесі өте күрделі және қажетті мәлімет көпшілікке қолжетімді емес. Субсидия бөлуді реттейтін жаңа цифрлық жүйе бұл түйткілді шеше алмай тұр. Әрине, біршама жұмыс атқарылды. Мұны жоққа шығаруға болмайды. Бірақ бұл бағыттағы жұмысты аяғына дейін жеткізу керек.

Далее. Необходимо ускорить работу по созданию современной инфраструктуры хранения и сбыта сельхозпродукции. Во многом именно её отсутствие приводит к избыточным посредническим структурам и накрутке цен. При ежегодном сборе более 8 миллиона тонн овощей и картофеля общая вместимость овощехранилищ составляет всего 1,7 миллиона тонн.

Да и то, это, похоже, завышенная цифра. При этом 60% овощехранилищ не оборудованы холодильными установками, срок эксплуатации 30% складских помещений превышает 20 лет. В результате потери при хранении достигают астрономических 35, а иногда 40% от объемов заготовленной продукции. Правительство должно системно заняться решением этой проблемы.

Необходимо помочь бизнесу в создании инфраструктуры овощехранилищ, оптово-распределительных центров и сельских сервисно-сбытовых кооперативов.

Бұл – мемлекет пен жекеменшіктің серіктестігі үшін зор мүмкіндік. Жақында Премьер-Министрдің орынбасары Серік Жұманғаринге бұл мәселе бойынша тиісті тапсырмамды бердім. Агроөнеркәсіп кешеніне қатысты мәселенің бәрі басқа салаларға да қатысты екенін ұмытпаған жөн. Тағы да қайталап айтамын. Жоғары өнім алуды қамтамасыз ету керек. Ашық бәсекелестік болуға тиіс. Бір сөзбен айтқанда, осы саладағы басты түйткілдерді дереу шешу керек. Сонда ғана бағаның күрт өсімін тежеуге мүмкіндік туады.

Особо хочу отметить, что инфляция в Казахстане имеет также монетарный характер. Поэтому к решению вопросов инфляции должен полноценно подключиться Национальный банк. Задача контроля инфляции – первоочередная для Национального банка и Правительства. Ожидаю слаженной и профессиональной работы. Как я уже отметил, важнейшим приоритетом является наращивание собственного производства. Больше года назад по моему поручению был принят Закон «О промышленной политике». Он создал условия для развития обрабатывающего сектора. Одной из его главных новелл было требование по обеспечению отечественных предприятий доступным сырьем. Однако основной объем производимого металла по-прежнему уходит на экспорт, а это недополученная добавленная стоимость внутри страны. Правительство

прорабатывает дополнительные нормативно-правовые механизмы, которые необходимо ввести в первой половине этого года. Модель простого экспорта сырья уже не работает. Требуется создание новых заводов и переделов внутри страны. Это задача нового порядка. Актуальным остается вопрос локализации отечественных предприятий. Уровень локализации следует неуклонно повышать, идти от простого к сложному. Такие примеры уже имеются, но есть также факты подмены понятий за счет ложной локализации. Это ведет к субсидированию импорта, что нежелательно. Нам нужна подлинная индустриализация.

ЕКІНШІ. Инфляция өскен сайын халықтың нақты табысы құнсызданып жатыр. Жұрттың табысын әлеуметтік саланың шығысы есебінен арттырудың да шегі бар. Біз осы шекке жеткен сияқтымыз. Бұған қоса тұтыну несиелерінің көлемі артып барады. Бұл әрекет – инфляция кезінде жан бағудың амалы. Бірақ мұндай ахуалдың әлеуметтік және саяси салдары өте ауыр болуы мүмкін. Тіпті банктердің өзіне қауіп төндіруі ықтимал. Несиені, ең алдымен, пайда әкелетін бизнесте, яғни тиімді жобаларға беру керек. Сонда жалақысы жоғары жұмыс орындары пайда болады. Жұрттың кәсіпкерлікпен айналысуға ынтасы артады. Бір сөзбен айтсақ, азаматтардың табысын көбейтуге мүмкіндік туады.

Поэтому критически важно вовлечь отечественные банки в работу по созданию благоприятных условий для бизнеса и инвестиций. Необходимо расширить возможности банковского сектора по кредитованию крупных инвестиционных и инфраструктурных проектов. Соответствующее поручение мною дано в рамках Указа о мерах по расширению кредитования экономики. Вместе с тем за бортом доступного банковского кредитования остается малый и средний бизнес. При этом мы знаем, что у банков деньги есть, и они готовы финансировать прозрачно работающих предпринимателей. Поэтому, помимо перенастройки работы самих банков, нужно усилить цифровизацию денежных потоков и интеграцию информационных систем банков и органов госдоходов. Это позволит укрепить доверие банков к бизнесу, особенно малому и среднему.

ҮШІНШІ. Макроэкономикалық саясатты өте байыпты жүргізу керек. Бюджет тапшылығын, мемлекет қарызын, Ұлттық қордан аударылатын трансфертті және басқа да макрокөрсеткіштерді реттеу қажет. Иә, экономикамыз өсіп жатыр. Бірақ салық түсімдерінің ішкі жалпы өнімге қатысты өсу қарқыны – тұрақсыз. Кейбір мамандар «Салық жеңілдіктері өте көп болған соң, түсім азайып жатыр» дейді. Бұдан басқа да себептер айтылады. Жалпы, соңғы бес жылда бюджетке 30 триллион теңге кем түскен. Әрине, бұл цифрдың дұрыс-бұрыстығын тексеру қажет. Талай жылдан бері жалғасып келе жатқан осы мәселені түпкілікті шешетін уақыт жетті.

Налоговые льготы следует переориентировать в основном на привлечение инвестиций в производство продукции с высокой добавленной стоимостью и стимулирование технологичного экспорта. Это как бы задача идеального порядка. Но хотел бы, чтобы все поняли мою позицию: всю экономическую политику мы должны подчинить задаче диверсификации экономики, ее индустриализации и, в конечном счете, привлечению инвестиций. Акимы всех уровней должны повседневно думать о привлечении инвестиций и создании рабочих мест, а Правительство обязано им помогать в этом.

С другой стороны, как я всегда говорил, налоговая политика должна быть стимулирующей и гибкой. Например, сегодня в Казахстане имеется множество месторождений твердых полезных ископаемых, которые при текущем налогообложении разрабатывать экономически нецелесообразно и невыгодно.

Сырье просто лежит в земле, зачастую рядом с моногородами, хотя могло бы использоваться на благо граждан. Почему бы, по примеру сложных нефтегазовых месторождений, не облегчить для таких малорентабельных новых проектов налоговое бремя в обмен на создание рабочих мест, строительство перерабатывающих мощностей, выполнение обязательств?

Правительство должно подумать на этот счет. Нужно заняться этой работой, учесть ее при разработке новой налоговой политики.

В целом, налоговая политика должна быть гибкой. В конце концов, это не священное писание. Прежде

всего, вы должны привлекать инвестиции. Сейчас за инвестиции идет огромная, напряженная борьба на внешних рынках, и здесь нам упираться в стену ни в коем случае нельзя.

Қазір жаңа Бюджет кодексі дайындалып жатыр. Осы ретте бюджет ережелеріне және оны мүлтіксіз сақтау қажеттігіне назар аударғым келеді. Мұндағы ең басты қағида – көрпеге қарай көсілу. Ұлттық қорға жармаса беруді доғару қажет. Мен бұл туралы осыған дейін де талай рет айттым.

Нацфонд – это средства будущих поколений. Мы должны использовать его ресурсы только в необходимых случаях, в кризисные периоды.

Следует в полной мере использовать институт государственного-частного партнерства и подушевого финансирования, особенно для привлечения инвестиций в социальную инфраструктуру.

В декабре прошлого года мною подписаны законодательные поправки, направленные на внедрение новой модели ГЧП. Приняты меры для обеспечения прозрачности процедур отбора частных партнеров, ограничено участие квазигосударственных предприятий. Тем самым созданы условия для вовлечения бизнеса в реализацию государственных проектов. Данный инструмент должен максимально использоваться при реализации новых национальных проектов. Поручаю Правительству подготовить Комплексную программу ГЧП в социальной сфере.

ТӨРТІНШІ. Экономиканы монополиядан арылту – маңызды міндет. Бұл бағытта нақты жұмыс басталды. Нәтижесі қазірдің өзінде жаман емес. Бірақ мұнымен шектелуге болмайды. Елімізде мекемеаралық комиссиялар құрылды. Олардың алдына нақты міндеттер қойылды. Осыған орай заңсыз шығарылған активтерді қайтару, әділеттілікті қалпына келтіру, адал бәсекелестікке жағдай жасау керек. Мұның бәрі – уақытша міндет емес. Керісінше, бұлар – жаңа экономикалық саясаттың басты қағидаттары.

Тауар нарығының монополиялық құрылымы әлі де өзгере қойған жоқ. Оның үстіне бизнес, әсіресе, орта бизнес қарқынды дамымай отыр. Сондықтан тың шараларды қолға алу қажет. Үкімет осыған қатысты нақты ұсыныстар беріп, бір шешім қабылдауға тиіс. Келесі. «Стратегиялық нысандар» ұғымын айқындау тәсілін қайта қарау қажет.

Бәлкім, аймақтық маңызы бар стратегиялық нысан ұғымын енгізу керек шығар. Бұл – әлемдік тәжірибе. Бәрін ойланбай өзгерте беру экономикалық қауіпсіздікке нұқсан келтіруі мүмкін. Қазіргі геосаяси жағдайда бұл мәселенің өзектілігі тіпті арта түсті. Қазақстан салмақты және дербес экономикалық саясат жүргізуі керек. Қоғамдық ресурстар қолжетімді болуы үшін ашық аукцион қағидаттарын басшылыққа алу қажет. Бизнес өкілдері барлық міндеттемелерін адал орындау үшін тиімді бақылау жүйесін орнату керек. Монополистерге қарсы қозғалған істер бойынша сапалы жұмыс атқарылуға тиіс. Ол үшін қазылардың білікті болуы аса маңызды.

Қазір заңсыз шығарылған активтерді мемлекетке қайтару жұмысы жандана түсті. Қайтарылған активтер мен мүліктер қолды болып кетпеуі керек. Барлық қаражат толығымен экономиканы дамытуға жұмсалыуы қажет. Осы орайда қаржыны қайтарып, елімізді өркендетуге атсалысысы келетін азаматтарға мынаны айтқым келеді. Жаңа индустриялық жобаларға қаржы салыңыздар. Қазақстанда жаңа өндірістер ашып, жаңа жұмыс орындарын құрыңыздар. Сонда мұндай активтерге және оның иелеріне қатысты ешқандай мәселе туындамайды. Тағы да қайталап айтамын. Біз адал әрі ашық жұмыс істейтін бизнес өкілдеріне барлық жағдайды жасаймыз.

В целом, Правительству и акимам следует значительно активизировать работу по привлечению инвестиций. Я об этом уже сказал, но, с учетом исключительной важности, повторю. Да, в прошлом году был привлечен рекордный за последние 10 лет объем прямых иностранных инвестиций – 28 миллиардов долларов. Однако наибольший объем вложений, более 43% от общей суммы, традиционно шел в горнодобывающий сектор, тогда как инвестиции в обрабатывающую промышленность составили всего пятую часть. Поэтому нам нужна гибкая, адаптированная к нашим потребностям и реалиям налоговая политика, высокая мобильность и финансовая чистоплотность всех государственных служащих. Необходимо выстроить эффективную систему привлечения и, самое главное, «приземления» инвестиций. Зарубежным инвесторам следует предлагать вкладывать в конкретные

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ЕЛІМІЗДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӨНІНДЕГІ КЕҢЕЙТІЛГЕН КЕҢЕСТЕ СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

проекты, формировать готовые пакетные решения. Правительство продуктивно работает с крупными зарубежными партнерами в конкретных отраслях, но надо наращивать усилия.

Необходимо создать интерактивную инвестиционную карту, запустить цифровую базу данных инвесторов и инвестиционных проектов каждого региона. Недавно я назначил заместителем Премьер-министра – министром иностранных дел Мурата Нуртлеу. У него значительный опыт работы в международной сфере. По распределению обязанностей он будет также заниматься привлечением инвестиций. Надеюсь, результаты в этой отрасли будут получены. К этой работе следует привлечь и Национальную палату «Атамекен». Считаю необходимым за каждым значимым инвестиционным проектом закрепить сопровождение со стороны сотрудников прокуратуры. Это позволит наладить систему коллективной ответственности и освободит госслужащих от опасений принять неправильное решение.

Такая мера должна повысить эффективность работы по привлечению инвестиций и послужит гарантией безопасности инвестиций иностранных предпринимателей. Практика прокурорского сопровождения инвестиционных проектов существует в мире. Это не новая практика. Мы ее должны использовать у нас в Казахстане с учетом всех положительных аспектов. Прокурорское сопровождение необходимо не для того, чтобы препятствовать реализации тех или иных проектов, а наоборот, чтобы подсказывать, как лучше сделать, чтобы тот или иной инвестиционный проект получил свое развитие.

Считаю, что все это будет способствовать улучшению инвестиционного климата в нашей стране. А улучшение инвестиционного климата в Казахстане – задача стратегического порядка.

ПЯТОЕ. Предстоит кардинально перестроить работу по дальнейшему развитию инфраструктуры, в первую очередь коммунальной.

Недовольство граждан этой зимой вызвала неудовлетворительная, по сути, провальная работа по обеспечению теплом.

Более половины ТЭЦ находятся в зоне риска, уровень износа в некоторых городах превысил 80%. Средний износ тепловых сетей по стране составил около 54%. А в 80 городах с централизованным теплоснабжением этот показатель – от 75 до 92%.

В целях модернизации коммунальной сферы я поручал обеспечить переход на новую тарифную политику «Тариф в обмен на инвестиции». В текущей ситуации Правительству придется решить «законсервированные» годами проблемы, но другого пути нет.

Мы не одни в данном регионе, у всех цены на топливо выше, чем у нас. В некоторых странах, в нашем ближайшем окружении, цена на топливо почти в два раза выше, чем у нас. Следовательно, все субсидии государства уходят в экономику других стран.

Мы либо постепенно повысим тарифы и приблизим их к рынку, либо останемся вовсе без инфраструктуры во всех городах и селах.

Например, в прошлом году перекрестное субсидирование цен и тарифов только за счет Фонда «Самрук-Казына» превысило 1 триллион тенге. Это очевидное искажение принципов рыночной экономики.

Вместе с тем переход от перекрестного субсидирования цен и тарифов должен быть осуществлен плавно. Нужно, прежде всего, учитывать уровень доходов конкретных групп потребителей.

Здесь забегать вперед ни в коем случае нельзя. Шапкозакладательство тоже должно полностью отсутствовать. Нужно проводить политику плавно, гибко, спокойно, но идти вперед. Другого пути нет. Сидеть на месте с существующими тарифами уже невозможно.

Тағы бір мәселені арнайы ескерткім келеді. Тарифті өсіруден түскен қосымша қаржы тек қана коммуналдық инфрақұрылымды жаңғыртуға жұмсалыуы керек. Сондай-ақ жаңа қуат көздерін іске қосуға және жұмысшылардың жалақысын көтеруге бағытталуы қажет. Монополистердің міндеттері мұқият нақтыланып, толығымен орындалуға тиіс. Сондықтан Үкіметке қаржының жұмсалыуын бақылайтын қатаң амал-тәсілдер енгізуді тапсырамын. Оған цифрлық бақылау жүйесін де енгізу керек. Жұрт коммуналдық қызмет үшін төлеген

ақшасы қайда кетіп жатқанын көріп отыруға тиіс. Қазіргі заманғы ақпараттық технология бұған толық мүмкіндік береді.

Жанар-жағармайдың бағасын көтеру мәселесіне де дәл осылай қараған жөн. Түскен қаржыны делдалдар, яғни алыпсатарлар иемденіп кетпеуі қажет. Оны жаңа мұнай-газ жобаларын жүзеге асыруға және мұнай өңдеу зауыттарын жаңғыртуға жұмсау керек.

Поэтому Правительство должно принять дополнительные меры по повышению налоговой отдачи для государства при пересмотре цен на нефтепродукты.

В целом, по тарифной политике поручаю Правительству проработать вопрос введения «социальных норм потребления» регулируемых товаров и услуг. В конце концов, это международная практика.

«Судың да сұрауы бар». Оны неғұрлым көп тұтынсаң, соғұрлым көп ақша төлейсің. Бұл – жұртты үнемшіл болуға үйрететін әділетті және қарапайым ұстаным. Дамыған елдердің тұрғындары әр нәрсенің қадірін біледі. Үнемшілдік олардың өмір салтына айналған. Тіпті су мен жылуды ысырап етпеуді балаларға жастайынан үйретеді. Біздің азаматтарымыз да осындай үнемшіл болуы керек. Әсіресе, суды үнемдеп тұтынуымыз керек. Мен су тапшылығының артып жатқанын ұдайы айтып жүрмін. Сарапшылардың пайымдауынша, 2040 жылға қарай суға деген сұраныс 50 пайызға артады. Қазақстан 2050 жылға қарай «суға өте мұқтаж» елдердің санатына кіруі мүмкін.

Мы медленно, но верно приближаемся к категории вододефицитных стран.

Қазір елімізде 600 мыңнан астам адам таза ауызсуға зәру. Бұл – ауылдағы ағайын ғана емес, қала халқы үшін де өте өзекті мәселе. Ірі шаһарлардың инфрақұрылымы жылдан-жылға артып келе жатқан сұранысқа жауап бере алмай отыр. Тіпті Астананың өзінде су тапшылығы қатты сезіле бастады. Басты себептің бірі – құрылыстың көбеюі. Үнемшіл болмасақ, таза су беретін жаңа нысандарды іске қосқанмен, тапшылықты жоя алмаймыз.

Для нас это очень актуально. Так, Казахстану требуется в 3 раза больше воды на доллар производимого ВВП, чем России или США, и в 6 раз больше, чем засушливой Австралии. Анализ работы предприятий, ответственных за централизованное управление водохозяйственными объектами, показал их низкую эффективность. Другими словами, воду мы не экономим.

Займы от международных финансовых организаций на реконструкцию водохозяйственных и гидромелиоративных систем, должным образом не осваиваются. Остро стоит кадровый вопрос. Правительство определило базовый вуз для подготовки специалистов водной отрасли.

Теперь необходимо перезагрузить саму систему управления. «Казводхоз» следует реформатировать в финансово стабильную организацию. Она возьмет на себя лидирующую роль в трансформации водной отрасли. Так должно быть.

Қазір 500-ден астам гидротехникалық нысан әбден тозып тұр. Тіпті оның 200-інде төтенше жағдай туындау қаупі бар. Кезінде кейбір су қоймалары бұзылып, қайғылы оқиға болғанын білесіздер. Осындай жәйттің алдын алу үшін гидроқұрылымдар жан-жақты тексерілуге тиіс. Апаттық жағдайда тұрған және қараусыз қалған нысандарды бақылауға алу керек. Қауіп-қатерлер картасын жасау қажет. Төтенше жағдайға әкеп соқтыруы мүмкін қатерлердің алдын алу үшін нақты шараларды қолға алған жөн. Сондай-ақ Су ресурстарын басқарудың бірыңғай ақпараттық-сараптамалық жүйесін жасау керек.

Еще одна проблема – это благоустройство городов. Данным вопросом должны заниматься акимы всех уровней. Известно, что наряду с социально-экономическими факторами уровень развития регионов определяется внешним обликом зданий, их соответствием санитарным нормам, озеленением территорий, состоянием общественного пространства, наличием детских спортивных площадок и прочее. Есть ли у нас все это? Думаю, что нет.

В обществе также активно обсуждается вопрос эффективного управления жилым фондом. Реформа, направленная на внедрение института ОСИ, не доведена до конца. Наряду с ОСИ по-прежнему функционируют КСК.

Вообще, мы с этой реформой ОСИ сильно ошиблись. Но сейчас акимы вместе с Правительством

должны найти выход из этой ситуации, потому что положение достаточно серьезное. В таких условиях главная задача – обеспечить людей качественными и прозрачными услугами – не выполняется. В то же время данная реформа предполагала создание первой ступени в системе местного самоуправления. Поэтому оставлять без должного внимания эту задачу нельзя.

Я надеюсь на поддержку и активное участие депутатов всех уровней, будь то маслихаты, Мажилис, Сенат. Здесь присутствует Альберт Рау. Вы занимались этим вопросом. Мне кажется, нужно более серьезно подойти к решению этой задачи. В целом, требуется выверенная инфраструктурная политика.

Как я уже сказал в недавнем выступлении в Парламенте, нам нужен Национальный инфраструктурный план до 2029 года, ориентированный на конкретные результаты, ориентированный на конкретные результаты, ориентированный на конкретные результаты, ориентированный на конкретные результаты, ориентированный на конкретные результаты.

Еще один вопрос. Конечно, может этот вопрос не президентского уровня, но я должен о нем сказать. Ко мне постоянно обращаются из всех областей с жалобами о бродячих собаках, которыми никто из представителей власти на местах не занимается, ссылаясь на соответствующий закон. Но, идя по такому пути, мы можем потерять контроль над ситуацией. То и дело появляются сообщения, что свора бродячих собак напала на людей и детей.

Да, мы должны бережно относиться к животным, но не позволять их агрессию к людям, особенно в отношении детей. Между тем количество жертв нападения бродячих собак увеличивается. Это недопустимо. Я прошу вас всех принимать меры.

АЛТЫНШЫ. Ұлттың дені сау және сауатты болуы – өте маңызды мәселе. Осыны ескермесек, экономиканы реформалау бос әурешілік болады. Бұл – мемлекеттің міндеті. Ең алдымен, адамдарға сапалы медицина қолжетімді болуы қажет. Денсаулық сақтау жүйесінде шешімін таппаған мәселе өте көп. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі осы саланы дамытуға тың серпін береді деп үміттенеміз. Алайда бұл жүйедегі қаржы айналымына бақылау жасалмайды.

Низкий уровень информатизации привел к существенному повышению нагрузки на медперсонал. Деятельность региональных комиссий Фонда медстрахования не прозрачна, что приводит к росту расходов на здравоохранение. На фоне бесконтрольного потребления медпомощи число дорогостоящих диагностических услуг увеличилось в 11 раз. Стационары страны в конце прошлого года испытывали острый дефицит средств. Это означает, что отвлекаются средства от действительно важных направлений. Правительству совместно с акимами регионов следует провести ревизию деятельности региональных филиалов Фонда медицинского страхования.

Коррупционные риски сохраняются и в вопросах лекарственного обеспечения. Этому способствует неэффективная система планирования. До сих пор медицинские организации «вручную» формируют потребность в лекарственных средствах. Нередки случаи значительного завышения цен на медицинскую технику. Все еще не решен вопрос запуска интеграционной платформы здравоохранения. Работа ведется и планы у Правительства большие, но важна эффективная и оперативная реализация.

Қазіргі заманда дамудың басты кілті – білім. Біз заман талабына барынша бейім, сондай-ақ жарқын болашақты өз қолымен қалайтын жасампаз ұрпақ тәрбиелеуіміз керек. PISA халықаралық зерттеуіне қарасақ, еліміз соңғы 10 жылда орта білім сапасы бойынша 80 елдің ішінде елуінші-алпысыншы орыннан көтерілген жоқ. Демек, жағдайымыз мәз емес.

Басты түйткілдің бірі – балалардың білімін біржақты бағалау. Елімізде білімнің сапасына емес, көрсеткіштің жоғары болуына баса мән беріледі. Оқушылардың бірыңғай ұлттық тестілеуден алған бағасы мен мектептегі бағасы екі түрлі. Айырмашылық 30 пайыз немесе одан да көп болуы мүмкін. Сондай-ақ осындай алшақтық халықаралық және ұлттық бағалау кезінде байқалады. Ашығын айтсақ, мұның бәрі жаппай белең алған көзбояушылықтың кесірінен болып отыр. Өзіңді өзің алдау жарға жығады.

Надо продумать как объективно оценивать полученные знания в школе. В то же время нет смысла создавать новые ведомства или центры тестирования,

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ЕЛІМІЗДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӨНІНДЕГІ КЕҢЕЙТІЛГЕН КЕҢЕСТЕ СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

сертификации и прочее. Через это мы проходили. Это тоже источник коррупционных рисков. Поэтому Правительство должно дать свои рекомендации на этот счет.

Жалпы, жас ұрпақ білімді болмаса, елдің өсіп-өркендеуі жайлы сөз қозғаудың өзі артық. Бүгінгі білімді жастар ертең Қазақстанды алға жетелейтін мамандарға, кәсіпкерлерге, басшыларға айналады. Сондықтан мен білім мәселесіне ерекше мән беремін. Тағы бір назар аударатын мәселе – жас ұрпақтың қауіпсіздігі. Балаларға қатысты жантүршігерлік қылмыстар жиілеп кетті. Мұндай оқиғалар мектепте, көшеде, тіпті, үйде болып жатыр. Сорақы жағдайлар оқушылардың өзіне қол жұмсауына себепкер болып отыр. Тіпті ата-аналардың өздері баласына қорлық көрсетіп, оның арты қайғылы жағдайға ұласып жатады. Отбасындағы зорлық-зомбылықтың алдын алу жұмысы әлсіз. Жауапты мекемелер мен құқық қорғау органдарының қызметі ойдағыдай нәтиже берген жоқ. Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу саясатын қайта қарауымыз керек. Әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғау шараларын заңмен күшейту керек. Отбасы құндылықтарын дәріптеу ісіне ерекше көңіл бөлген жөн. Тағы да ескертемін, біз қоғамдағы, көшедегі, тіпті әр үйдегі қауіпсіздікті қамтамасыз етпесек, дамыған елдердің қатарына қосылуымыз қиын болады. Азаматтарымыз еркін жүріп-тұратын қауіпсіз қоғам құруымыз қажет.

Далее. В рамках эффективного развития человеческого капитала государственная социальная поддержка должна стать точечной и адресной.

Текущий объем социальных гарантий должен не сокращаться, а перераспределяться в пользу действительно нуждающихся в них граждан. Государство будет помогать тем, кто без этого не может обойтись.

Основой всего должна стать упреждающая социальная политика, направленная в большей мере не на выплату поддерживающих пособий, а на создание продуктивных рабочих мест. Это позволит обеспечить реализацию принципа «всеобщей занятости».

Қазір еңбек нарығында жастардың үлесі артып келеді. Үкіметке және әкімдерге 2030 жылға қарай 3 миллион 300 мың адамды жұмысқа тұрғызу туралы тапсырма берілді. Оның 2,2 миллионы жастар болуға тиіс. Жаңа жұмыс орындары уақытша емес, тұрақты болғаны жөн.

Елімізде аймақтардың жұмыспен қамту карталары бекітілген. Соған сәйкес жыл сайын шамамен 950 мың адамға жұмыс тауып беру көзделген. Ол үшін бюджеттен 130 миллиард теңге бөлінді. Осы қаржының арқасында, яғни субсидия арқылы 150 мың адам жұмысқа орналасады. Оның бәрі – жастар және әлеуметтік тұрғыдан осал санаттағы азаматтар.

Жастардың кәсіпкерлік бастамасына қолдау көрсету үшін 40 миллиард теңге бөлінді. Қаражат аймақтарға берілді. Қазір бизнес саласындағы үздік идеяларды таңдап алу үшін конкурстар басталды. Халықты, жастарды жұмыспен қамту – Үкімет үшін аса маңызды міндет. Әкімдер бұл жұмыстың нәтижелерін тұрақты түрде баяндап тұруы керек.

СЕДЬМОЕ. На особом контроле нужно держать вопросы повышения доходов и качества жизни в сельских регионах. Правительством разработана Концепция развития сельских территорий на 2023-2027 годы.

Акимы должны принять меры для ее эффективной реализации. Чтобы создать благоприятный инвестиционный климат и «точки роста» на уровне каждого района, моногорода и города, нужно определить их конкурентные преимущества и выбрать отраслевые приоритеты.

Для повышения доходов сельчан должны быть созданы условия для сельхозкооперации с учетом успешного опыта отдельных регионов. Важно доводить до самых отдаленных сельских округов информацию об инструментах господдержки, таких как микрокредитование и гарантирование личных подсобных хозяйств, стимулирование сервисно-бытовых кооперативов.

Әлеуметтік, инженерлік инфрақұрылымды дамыту және жолдарды жөндеу арқылы ауылдың тұрмыс сапасын жақсарту – әкімдердің басты міндеті. Ауыл тұрғындары таза сумен және тұрақты электр қуатымен толық қамтамасыз етілуіне тиіс. Сондай-ақ мобильді байланыс және интернет қолжетімді болуы керек. Елге қаптаған статистика емес, нақты нәтиже, жылдам интернет, сапалы байланыс керек.

ВОСЬМОЕ. Эффективное решение всех вышеуказанных вопросов невозможно без кардинального совершенствования государственного управления. В настоящее время начата поэтапная децентрализация полномочий государственных органов. Около 500 функций Правительства передано министерствам. Мы приступили ко второму этапу административной реформы, который предусматривает передачу функций от министерств в акиматы. Необходимо, чтобы решения принимались на местах, ближе к людям и их запросам. Но децентрализация не должна стать просто перекладыванием ответственности на акиматы. Передавать функции целесообразно с одновременным наделением местных властей необходимыми кадровыми и финансовыми ресурсами. С расширением полномочий необходимо соразмерно повысить персональную ответственность политических служащих за развитие курируемых отраслей и принимаемые ими решения.

В конце прошлого года я поручал провести анализ качественного состава вице-министров. Определенная работа проведена, каждому должностному лицу дана оценка в соответствии с его личными и профессиональными компетенциями. В настоящее время аналогичный анализ осуществляется в отношении заместителей акимов областей.

Правительство и Администрация должны учитывать результаты оценки при принятии кадровых решений: как при продвижении, так и при освобождении от занимаемых должностей. Необходимо усилить потенциал местного самоуправления. В данном контексте очень многое будет зависеть от качества работы вновь избранных маслихатов. В целом, местное самоуправление играет огромную роль в управлении нашим государством. Поэтому прошу обратить самое серьезное внимание. Согласно последним социологическим опросам, на сегодня доверие граждан к маслихатам невелико – всего 53%. Обращаюсь к присутствующим здесь председателям маслихатов. Ваша первоочередная задача – отстаивать интересы местных жителей, при этом не скатываться на рельсы легковесного популизма. Депутаты должны перейти к ежедневной кропотливой работе над актуальными проблемами электората, проявлять при этом профессионализм и ответственность. Взаимодействие с акиматами следует вести в конструктивном русле, обеспечивая прозрачность принимаемых исполнительными органами решений.

Бұл – Парламент пен Үкіметтің өзара бірлескен жұмысына да қатысты мәселе. Парламент депутаттарының ой-пікірі атқарушы билікті беталды сынның астына алуды ғана көздемеуге тиіс. Үкіметтің де, Парламенттің де мақсаты – бір. Бұл – халықтың қамы және елдің мүддесі. Қазіргі күрделі геосаяси жағдайда бізге, ең алдымен, мызғымас бірлік қажет. Сондықтан азаматтарымыз Парламенттің жаңа құрамына ерекше үміт артып отыр. Ал Үкімет Парламентке өз жұмысы жөнінде есеп береді. Жергілікті депутаттар аймақтағы тексеру комиссияларымен тығыз қарым-қатынас орнатуы керек. Бұл комиссиялардың рөлі едәуір артып, жауапкершілігі күшейтіледі. Алдағы екі жылда пилоттық жоба ретінде аудан және облыстық маңызы бар қала әкімдерін тікелей сайлау өтеді. Осы орайда қажетті нормативтік базаны және жол картасын әзірлеу қажет. Үкімет бұл жұмысты Орталық сайлау комиссиясымен және облыс әкімдерімен бірлесіп жүргізеді. Біз қоғамды демократияландыру және билік құзыреттерін төменге беру үдерісін жалғастырамыз. «Жергілікті өзін-өзі басқару туралы» заңның қабылдануы бұл бағыттағы тағы бір маңызды қадам болмақ. Қазір тиісті заң жобасы Мәжілістеліктелініп жатқанын білесіздер.

Ауыл әкімдері күн сайын тұрғындардың мұң-мұқтажын тыңдап, мәселелерін шешеді. Сондықтан олар елімізде айрықша рөл атқарады. Ауыл әкімдерінің 64 пайызы жергілікті жұрттың тікелей сайлауымен қызметке келді. Мұны, шын мәнінде, зор жетістік деуге болады. Тұрғындардың мәселесін жедел әрі тиімді шешу үшін оларға көбірек мүмкіндік беріліп жатыр. Бұл жұмыс та жалғасын табады. Сонымен қатар барлық деңгейдегі әкімдердің жұмысын жыл сайын бағалау жүйесін енгізу керек. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» болу үшін азаматтармен тығыз қарым-қатынас орнату айрықша маңызды. Әрбір аймақтың өз ерекшелігі және «әлсіз тұстары» бар. Өкінішке қарай, әкімдер соны біле тұра, алдағы қиындықтарды уақтылы бағамдай алмайды. Жауапкершілікті өзіне алып, дер кезінде

шешім қабылдаудан қашады.

Жаңа жылдан бері Президент Әкімшілігінің қоғамдық қабылдауында 811 адам болды. Соның 730-ын кестеден тыс, яғни табан астында жедел түрде қабылдауға тура келді. Олардың арасында барлық аймақтың тұрғындары бар. Президенттің атына жазылған арыз-шағымдардың саны үш жылда екі есе өсті.

Сегодня Администрацией совместно с Правительством готовится к запуску единый Центр приема граждан, который позволит задать стандарт прямой коммуникации первых руководителей центральных госорганов с гражданами. Акимы должны выстроить аналогичную работу на местах.

Качество всей вертикали коммуникаций с населением должно обеспечить Правительство. Методологию и контроль возлагаю на Администрацию Президента. Елімізде заң мен тәртіп қатаң сақталуы қажет. Мен бұл туралы үнемі айтып жүрмін. Заң үстемдігі болмаса, тұрақтылық та болмайды. Ал тұрақтылық жоқ жерде ешқандай даму да болмайды. Сондықтан азаматтарымыз заңға бағынуы керек, ал құзырлы органдар заң бұзушылықтың алдын алуға тиіс. Қоғамның қауіпсіздігін және тұрақтылығын сақтау – мемлекеттің басты міндеті. Өркениетті елдердің бәрінде солай. Әкімдер – мемлекеттің жергілікті жердегі өкілі. Сондықтан бұл жұмысқа баса мән беру қажет.

Құрметті жиынға қатысушылар!

Мен бүгін реформаларымызды жүзеге асырудағы бірқатар олқылықтарға, түйткілдерге тоқталдым. Негізгі мәселе – жұмыстың сапалы орындалмауында. Сол себепті нақты нәтижеге қол жеткізе алмай отырмыз. Оның түрлі себебі бар. Кейбір мемлекеттік қызметшілер, басшылар өз жұмысына селқос қарайды, белсенді емес. Өзіне жауапкершілік алудан тартынады. Бұл, әсіресе, бюджет қаржысын игеру ісінде қатты байқалады. Олар жұмысты сапалы орындауға емес, тапсырманы дер кезінде бақылаудан алуға баса мән береді. Соның зардабын бәріміз тартып отырмыз. Жария етілген көптеген реформа әлі де баяу жүріп жатыр. Оны мойындауымыз керек. Сондықтан Үкімет ескі жұмыс тәсілін түбірімен жою үшін ерік-жігер танытуға тиіс.

Қазір мемлекеттік жоспарлау жүйесінде 163 құжат бар. Оның әрқайсысы орташа алғанда 40 іс-шараны қамтиды. 2010 жылдан бері созылып келе жатқан тапсырмалар бар. Тапсырмалардың өзектілігін қайтадан мұқият қарау қажет. Қағазбастылық керек емес. Мен соңғы кездегі жаһандық үрдістерді ескеріп, 2050 – Стратегиясын жаңартуды тапсырдым. Бұл ұзақ мерзімге арналған құжат болуға тиіс. Онда әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси даму жолындағы негізгі басымдықтар айқындалуы керек. 2025 жылға дейінгі ұлттық даму жоспары өзектілігін жоғалтты деп ойлаймын. Сол себепті жаңа құжат әзірлеу қажет. Онда еліміздің орта мерзімге арналған мақсат-міндеттері нақты белгіленуге тиіс. Бұл құжат мемлекетімізді дамытуға қатысты барлық мәселені қамтуы қажет. Сайлау алдындағы бағдарлама да ескерілуі керек. Оған Мәжіліс сайлауында жеңіске жеткен «Аманат» партиясы бағдарламасының негізгі тұстарын қосқан жөн. Басқа партиялардың орынды ұсыныстарына да басқа мән берген абзал. Бізге ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің тың тәсілдері қажет. Сол үшін тиісті стратегияны заман талабына сай қайта қарау керек. Сыртқы саясат тұжырымдамасы да жаңартылуға тиіс. Бұл құжат мүлде басқа геосаяси жағдайда қабылданған. Қазір көп нәрсе өзгерді. Яғни, ішкі қауіпсіздікті сақтау, қорғаныс қабілетін күшейту, Қазақстанның және бүкіл Орталық Азия аймағының халықаралық деңгейдегі беделін арттыру мәселелері басты назарда болуы керек. Құрметті жиынға қатысушылар!

Қазір – ерекше тарихи кезең. Ғылым мен технология ғана емес, қоғамдық қатынастар да түбегейлі өзгеріп жатыр. Мемлекеттердің даму бағдары және басымдықтары басқаша сипат алды. Мұндай кезде батыл әрі жылдам әрекет жасау қажет. Арқаны кеңге салып отыруға уақыт жоқ. Жүктелген міндеттерді орындау үшін дереу іске кірісу керек. Тапсырмалар мұлтіксіз және уақтылы орындалуға тиіс. Әйтпесе, салдары ауыр болады. Реформалардың нәтижесін әрбір азамат нақты сезінуі қажет. Алдағы жұмыстың басты өлшемі – осы! Баршаңызға табыс тілеймін!

ЖАҢА ҒАСЫР – ЖАҢА ТҰЛҒАНЫ АРЕНАҒА ШЫҒАРДЫ

Қай халықтың болмасын, өткенін бүгінге жеткізетін, бүгін ертеңмен ұштастыратын оның тілі. Осыдан да ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы «Тіл – адамның адамдық белгісінің зоры, жұмсайтын қаруының бірі» десе керек. Тіл адам баласына сор болып жабысып, абыройын айрандай төгуі де ол-оңай. Бақ болып қонып, мәртебесін асыруы да ғажап емес. Осы бақ пен сорды халық деңгейіне көтерсеңіз, көп нәрсенің басы ашылады.

Қазақ халқының басына тілдің бақ боп қонған уақыты А.Байтұрсынұлының қырыққа толар шағынан бастау алды. Бұл - 1910 жылдар шамасы. Алғашқы орыс революциясы (1905-07) қазақ баласының да санасын өзгертті. Бұл уақытта Ахмет отыздың үстіне жаңа шыққан. Бірінші мүшелінде алған екі сыныптық (әр сынып үш жылдық оқуды қамтиды) орыс-қазақ училищесі (Торғай) оны Орынбордағы мұғалімдер мектебіне түсуіне мүмкіндік берді. Мұндағы төрт жыл шамасында білімнің қазіргі жоғары мектеп беретін білімге парпар екендігі тағы бар. Онан кейінгі он-он бір жылын Ақтөбе, Қостанай және Қарқаралы уездеріндегі ауылдық және болыстық мектеп-училищелерде мұғалім болып қызмет атқарады. 23 жастағы жас жігіт Омбыға барған бір сапарында қазақ халқының тарихын түгендеп жүрген, этнографиясы мен фольклорына ден қойған А.Е.Алекторовпен жүз-деседі. Меніңше, осы кездесу оны түбегейлі өзгеріске бет бұруға итермеледі. Мұны М.Әуезов ұлт ұстазының 50 жасқа толған мерейтойына арналған мақаласында «Атақты Ильминскийдің жолымен қазақтың көзін ашу үшін осы оқу керек деген саясатты тұтынып жүргендігін сөздерімен білдірген Алекторовтың ниетімен жақын келіп танысқан соң, Ахмет қазақ халқының жағдайының ауырлығын ұғып, ел тұрасындағы түкпірлі ойы сол кезде ояна бастаған. Алекторовпен танысудың екінші әсері – Ахаңның жолы ашылып, бұрынғы білім-өнер жолындағы шала білініп, көмескілеу түсініп жүрген нәрселерін таза білуіне себеп болған» - деп көрсетеді. 13 жасында полковник Яковлевтің кесапатынан жапа шеккен әке бейнесі елестеді, енді келіп орыс ғалымының қазақ мәселесін күйттегені жанына батты. Осыдан барып, қазақ тілін, әдебиетін, тарихын, этнографиясын өз жұртының баласы жазғаны жөн деген ойға тоқталса керек. Бұл - біздің пікір, әйтпесе Г.Н.Потанин мен А.Е.Алекторовтың қазақ өркениетіне сіңірген еңбегін жоққа шығарудан аулақ ойдамыз. Жалпы, бүгінгі қазақты мына мәселелер ойлантуы керек. Біріншіден, «ұлт ұстазы» айқындаушының өз иесін тап- қандығы анық. Демек, республика көлемінде «Мұғалімдер күні» болып саналатын қазанның алғашқы жексенбісін ұлт ұстазының туған күнімен байланыстырудың да сәті келді деп білеміз. Мұндай тәжірибе біздің мемлекетімізде болды: көп уақыт 22 қыркүйекте мерекеленетін «Тілдер күні» 2017 жылдан бастап А.Байтұрсынұлының туған күніне орайластырып едік. Меніңше, бұл ойымыз көптеген ұстаздардың көңілінен шығады деп сенемін. Әрине, А.Байтұрсынұлын ұлт ұстазы дәрежесіне көтерген оның ұшан-теңіз еңбегі. Әсіресе, оның қазақ мектептері мен оның тыңдаушыларына арнаған оқу құралдары болса керек. Бұл жерде мұндай оқу құралдар мектеп табалдырығын аттаған балалар мен оларды тәрбиелеуге алған мұғалімдерге де тікелей қатысы бар. Өз тарапымыздан ұлт ұстазының тілдік сезім мен қазақы намысы жоғары болғанын қосқымыз келеді. Бұл екі санатқа отбасы мен орта әсер етеді. Қазақ отбасынан шыққан, қазақ ортасында өскен қазақ баласы өз тілінен кем қалуы мүмкін емес. Осы себептен де ғалым оқулықтарындағы пәнсөздер қазақ пайдаланымында бүгінгі күге дейін сақталып қалып отыр. Ғалым еңбегінен бірде-бір шет тілдер сөзін кездестірмейсіз. Фонетика емес дыбыс жүйесі, лексика емес сөз жүйесі, морфология емес сөз тұлғалары, синтаксис емес сөйлем жүйесі. Оның үстіне ғалым оқулық-тарындағы мысал деректер қазақ санасына дендеп енген мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, аңыз- әңгімелерден тұрады. Бұған «Күлтөк-пенің басында күнде жиында» айтылатын әңгіме-дүкенді қосыңыз. Оның үстіне ол уақыт ақпа құлақ ағайын емес, құйма құлақ қазақ жұрты бағаланған шақ. Ата сөзден аулақ қоныстану қазақ баласына тән емес-тін. Ол уақытта қазақ жұрты сөзіне қарай сөйлеушісін бағалай алатын. Мұндай тірлік Ахметтің де сана-сезіміне тікелей әсер етті десек болады. Ахмет еңбектерінің

өз қатарластарынан озық ойлы болуына не себеп? Ең алдымен, өткен ғасырдың басында А.Байтұрсынұлымен салыстыра көрсететін қазақ тұлғасы жоққа тән. Бұл жерде Ахмет қана оқыды, басқасының білімі жеткіліксіз болды деген пікірден аулақпыз. Біз мемлекеттік саясаттың (бұл саясатты көзі ашық қазақ оқымыстылары ұстанды) оқу-білімге қатысты бағытын айтып отырмыз. Оның алдында кітап терген Ы.Алтынсарин 1889 жылы өмірден өткен. Жаңа ғасыр жаңа тұлғаны аренаға шығарды. Ахмет осылайша қайнауы кем қазанға түсті. Елуге толар-толмас шақта қазаққа ең керек оқу-құралдарын мектеп табалдырығынан өткізеді. Қазақ қоғамынан шыққан Ахмет санасы орыс еңбектерімен танысқаннан кейін аласа-пыран күйге түсті. Қазақ отбасының бағып-қағуынан кейін орыс білімінің нәрін алуы (арнайы оқу орнына түскен жоқ, бірақ оның Орынбор, Омбы сияқты орыс қалаларындағы орыс білгірлерімен қарым-қатынасын айтып отырмыз) қабілетіне күш қосып, психологиялық жады мен логикалық байымы бірден көтеріліп шыға келді. Орыс тілі арқылы Еуропада Женева лингвистикалық мектебінің ірі өкілі Фердинанд де Соссюр (1857-1913), неміс ұлтының ірі өкілі Вильгельм фон Гумбольдт (1767-1835), Ресейде Москва лингвистикалық мектебінің ірі өкілі Ф.Ф.Фортунантов (1848-1914) еңбектерімен тікелей танысты десек болады. Ахметтің осындай әлемдік дүниеден нәр алмауы мүмкін емес еді. Байқап қарасақ, А.Байтұрсынұлымен заманы бір А.М.Пешков-скийдің еңбегі 1914, М.Н.Петersonның еңбегі 1923, А.А.Шахматовтың еңбегі 1925 жылы шығады. МұныңүшеуідеФ.Ф.Фортунантовтың шәкірттері. Қолы ұзын дейтін орыстың кітаптары тек өткен ғасырдың үшінші он жылдығында баспа бетін көреді. Ахмет екінші он жылдық басталмай тұрып оқу құралдарын бере бастайды: «Әліппе» – 1910; «Тіл-құрал» 1912-25 жылдар. Демек, Ахмет өз замандастарының еңбегін оқуы екіталай, бірақ олардың ұстаздарынан тараған еңбектермен таныс болғандығы анық болып шығады. Әрине, ғылыми деңгей бір арнада қабыспайды. Бірақ сол ғылымға қаузау болар қауыздың Ахмет оқулықтарының өн бойында тұрғандығы бүгін жұмбақ емес. Қазаққа «Тіл – құрал» осындай жолдармен келді. Жоғарыда айтылғандардай, «Тіл-құрал» 1912-1925 жылдар аралығында жеті рет жарық көреді. Оның бесеуі орыс патшасы уақыты да, екеуі Кеңес деген өкіметтің белең алған тұсы. Құрал «Тіл танытқыш кітап» деп аталып, төрт деңгеймен жеткізілген: 1-сі Дыбыс жүйесі – 1912-15 жылдар; 2-сі Сөз жүйесі – 1914-17 жылдар; 3-сі морфологиялық құрылымы (Қазақ тілінің сарфы) – 1915 жыл; 4-сі Сөйлем жүйесі – 1925 жыл. Бұл бөлістің өзін шартты деп қарау қажет. Себебі 1-тілтанытқыш кітап 1925 жылы 5-інші рет басылым көріпті. Жалпы, ғалымның «Қазақ тілінің сарфы» деп тарқатқан кітаптары қазіргі ұғымдағы грамматика аясына сәйкеседі. А.Байтұрсынұлының Дыбыс жүйесі мен түрлері дыбыс, буын және олардың жазылу емлесін жинақтайды. Бұл - қазіргі күнгі ең осал тұсымыз. Біз 2017 жылдан бастап не әліпбиді, не емлемізді түзе алмай келеміз. Неге? Ең бастысы, қазіргі қазақ жұрты баба берген 24 (28) дыбысты басшылыққа алмай отыр. Оның 5-уі (9) дауысты да, 19-ы - дауыссыз дыбыс. Біз қазір 31-35 дыбыспен тарқатқымыз келеді. Баяғы сол «басқа жұрт не дейді?» деген жалтақтық. Бір ғана у және й дыбысын өзінің тума жағдайына келтірсек, яғни олардың тек дауыссыз дыбыс екендігін жаңғыртсақ, қазақтың қазіргі емлесі де тез шешімін табар еді. А.Байтұрсынұлының синтаксистік ілімі үлкен дүниені қозғауды қалайды. Себебі ғалымның синтаксисі ғылыми тілдің шарықтау шегіне бара алған. Оны синтаксис салаларын тарқатудан тануға болады. Сөйлем жүйесі деп бекітілген бұл ілім сөйлемнің барлық түрін және сапасын аңғарта алады. Қалай болғанда да, қазіргі синтаксис ілімін А.Байтұрсынұлының тұжырым-дарына сүйене отырып, бес тарау- мен жеткізуге болады. Өзіміз осы пәннің басы-қасында жүргеннен кейін, мұндай пікір білдіруге толық хақымыз бар деп білеміз. Тек осы жағдайда ғана қазақ тіл білімін күні бүгінге дейін орыс тіл білімімен теориялық тұрғыдан салыстыра берген жаңсақ тұжырымдардан сақтап қалған болар едік. Ал Ахмет ілімі тек қазақы теорияға негізделгені ақиқат.

Бекен САҒЫНДЫҚҰЛЫ,
ғылым докторы, профессор, Қазақстан
Журналистер одағының мүшесі.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІНІҢ ӘДЕБИ

«Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитетінің Солтүстік Қазақстан облысы бойынша аумақтық департаменті» ММ-сі келесіні хабарлайды:

Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы №153 Жарлығымен мемлекеттік қызметшілердің әдеп кодексі (Мемлекеттік қызметшілердің қызметтік қағидалары) және әрбір мемлекеттік қызметші басшылыққа алуға тиіс әдеп жөніндегі уәкіл туралы ереже бекітілді.

Егер бұрын мемлекеттік қызметші өз жұмысында мемлекеттік қызметшілердің қызметтік әдеп кодексіне және қызметтік әдеп ведомстволық ережелеріне сүйенген болса, енді бекітілген Әдеп кодексі Мемлекеттік қызметшілердің мінез-құлық стандарттарының бірыңғай жиынтығын қамтыды.

Мемлекеттік қызметшілер қоғам алдында мемлекеттің бет-бейнесі болып табылатындықтан, бұл кодекс, ең алдымен, қоғамның мемлекеттік органдарға деген сенімін нығайтуға бағытталған, кодексте мемлекеттік қызметшілердің мінез-құлықтарының жалпы стандарттары, қызметтен тыс уақыттағы мінез-құлық стандарттары, қызметтік қатынастардағы мінез-құлық, сондай-ақ көпшілік алдында, оның ішінде бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлеу тікелей айқындалған.

Қоғамдық пікірдің көрсеткіштерінің бірі олардың қызметтен тыс уақыттағы, оның ішінде қоғамдық орындардағы мінез-құлық болып табылатыны жасырын емес.

Осыған байланысты, қызметтік әдептің жаңа қағидаларына сәйкес мемлекеттік қызметшілер қызметтен тыс уақытта жалпы қабылданған моральдық-әдептік нормаларды ұстануға, қоғамға жат мінез-құлық жағдайларына, оның ішінде қоғамдық орындарда адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылыққа нұқсан келтіретін масаң күйде болуға жол бермеуге, қарапайымдылық танытуға, өзінің лауазымдық жағдайын баса көрсетпеуге және пайдаланбауға тиіс тиісті қызметтерді алу, өз тарапынан заңнама талаптарын бұзуға жол бермеу, қоғамдық адамгершілікке, тәртіп пен қауіпсіздікке қол сұғумен ұштасып, басқа азаматтарды құқыққа қарсы, қоғамға жат әрекеттер жасауға тартпауға тиіс.

Әдептік кодекс жалпы қабылданған мінез-құлық нормаларының басқа жақтарын да қамтиды. Әдеп кодексіне сәйкес мемлекеттік аппараттың беделін нығайтуға ықпал етуі, ресми, ұстамдылық пен дәлдікпен ерекшеленетін жалпы қабылданған іскерлік стильге сәйкес келуі тиіс. Киім қызметкердің іскерлік қасиеттеріне назар аудармауы керек.

Әдеп кодексі қабылдаумен қатар Әдеп жөніндегі Уәкіл институты енгізілді, Әдеп жөніндегі уәкілдің функциялары өз құзыреті шегінде мемлекеттік қызметшілерге Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамасының және Әдеп кодексінің талаптарын сақтау мәселелері бойынша консультациялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын, ұжымда танылған және құрметке ие болған мемлекеттік қызметшіге басшылық етеді, мемлекеттік қызметшілердің заңдарда белгіленген шектеулер мен тыйымдарды сақтауына ықпал етеді.

Әдеп жөніндегі уәкіл бекітілген кестеге сәйкес мемлекеттік қызметшілерді және өзге де азаматтарды оның функцияларына жатқызылған мәселелер бойынша қабылдауды жүзеге асырады. Қажет болған жағдайда азаматпен немесе мемлекеттік қызметшімен әңгімелесу телефон арқылы не ақпараттың тиісінше берілуін қамтамасыз ететін басқа да коммуникация құралдарын пайдалана отырып жүргізілуі мүмкін.

Қызметтік әдеп нормаларының сақталуына, сондай-ақ ұжымдағы моральдық-психологиялық ахуалдың жай-күйіне мониторинг жүргізу мақсатында әдеп жөніндегі уәкіл кемінде жарты жылда бір рет уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша анонимді сауалнама жүргізеді.

Н.П. БОРЗИЛОВ,
«Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитетінің Солтүстік Қазақстан облысы бойынша аумақтық департаменті» ММ-сі, әдеп жөніндегі уәкіл.

КӨНЕ МЕШІТТЕ ИСЛАМ МӘДЕНИЕТІНІҢ МҰРАЖАЙЫ АШЫЛДЫ

ҚЫЗМЕТТІ ДЕКЛАРАЦИЯЛАУ

Өндірістегі жазатайым оқиғалардың алдын алу, жұмыскерлердің мүдделерін қорғау және жұмыс берушілердің еңбек жағдайларын жақсарту бойынша жүргізген жұмысындағы әлеуметтік жауапкершілігін арттыру мақсатында Еңбек кодексінің 200-бабында жұмыс берушінің өзі берген өтініш негізінде қызметін Қазақстан Республикасы Еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес келетін деп тану - жұмыс берушінің қызметін декларациялау рәсімі көзделген. Басқаша айтсақ, декларациялау өлшемшарттарды (көрсеткіштерді) салыстыру арқылы жүзеге асырылады, олар бойынша жұмыс беруші алдағы үш жылға келу сияқты бақылау нысанынан босатылу мақсатында өз қызметінің Қазақстан Республикасы еңбек заңнамасының талаптарына сәйкестігіне өз бетінше баға береді.

Келуден босатудан басқа, сенім сертификаты жұмыс берушіге беделді артықшылықтар береді, өйткені бұл жұмыс берушінің өз қызметкерлері алдындағы жауапкершілігінің жоғары дәрежесін және уәкілетті мемлекеттік органдардың еңбек заңнамасын сақтау бөлігінде жоғары бағасын білдіреді. Сенім сертификаты бар жұмыс берушілер туралы ақпарат еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органның интернет-ресурсында орналастырылатындықтан, компанияның оң имиджін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Жұмыс іздеп жүрген адамдар немесе осындай компанияның қызметкерлері жұмыс берушіде Сенім сертификатының бар екенін біле отырып, компанияның еңбек қатынастары, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы қызметі заңнама нормаларының талаптарына сәйкес келетініне сенімді болады. 2016 жылдан бастап облысымыздың «Ақселеу» ЖШС, «Қазақтелеком» АҚ филиалы, «Сүт өнімдері» ЖШС, «Фирма Алекри» ЖШС, «Қызылжар су» ЖШС және т. б. сияқты 16 кәсіпорны Сенім сертификатының иегерлері атанды. Заңды тұлғалар да, жеке тұлғалар да қызметін декларациялауға қатыса алады.

Барлық туындаған мәселелер бойынша Сіз Петропавл қ., Абай к-сі, 64 мекенжайы бойынша «СҚО әкімдігінің мемлекеттік еңбек инспекциясы басқармасы» КММ-ға жүгіне аласыз, тел. 46-86-06, e-mail: inf.git@sqa.gov.kz.

М. Омаров,

«СҚО әкімдігінің мемлекеттік еңбек инспекциясы басқармасы» КММ басшысы.

Рамазан айында Солтүстік Қазақстан облысында ислам мәдениетінің мұражайы ашылды. Бұл өңір мұсылмандары үшін айтулы оқиға. Ашылу рәсіміне Бас мүфти Наурызбай қажы Тағанұлы, СҚО әкімі Айдарбек Сапаров пен қоғам өкілдері қатысты.

Мұражайды ашу үшін 19-шы ғасырда салынған көне мешіт қайта қалпына келді. Киров зауытының аумағындағы діни ғимарат жартылай бұзылған, бірақ мұнарасы сақталған болды.

Бюджеттен қаржы бөлініп, жөндеу жұмыстары жүргізілді. Реставрация кезінде мешіттің бастапқы келбетін сақтауға баса мән берілді.

«Бұл тарихымызға тағзым жасап, рухани құндылықтарды дәріптеудің жарқын белгісі. Рухани орда дәстүрлі ислам тарихы мен мәдениетін насихаттауға елеулі үлес қосатын болады», - деп жазды облыс әкімі Айдарбек Сапаров әлеуметтік желідегі парақшасында.

Мұражайда келушілер исламның тарихы мен мәдениеті туралы ақпарат алып, қолжазбалар, бұйымдар және Құран кітаптарымен таныса алады.

ТӘРТІПТІК ЖАУАПКЕРШІЛІККЕ ТАРТЫЛДЫ

ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Солтүстік Қазақстан облысы бойынша департаменті басшысының бірінші орынбасары Айдос Жүнісов Мағжан Жұмабаев ауданына жұмыс сапарымен барды. Жақында аудан әкімінің орынбасары Серік Құсанов сыбайлас жемқорлық қылмысы үшін сотталған болатын.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ведомствоның превенция басқармасының басшысы Дамир Хабибулин әкімнің бұрынғы орынбасары өзінің лауазымдық жағдайын пайдаланып, алдау жолымен жол-құрылыс компаниясының директорын Булаев қаласының көшелерін реконструкциялау бойынша мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша қаржыландыруды ұлғайту мүмкіндігі бар екендігі туралы жалған ақпарат бергенін хабарлады.

«Бұл факт алаяқтыққа әрекет ретінде танылды, өйткені бұл жұмыс түрін орындау туралы шарт аудан әкімдігімен емес, Булаев қаласының әкімдігімен жасалған, сондықтан шарт бойынша қаржыландыруды ұлғайту сотталушының құзыретіне кірмеген. Апелляциялық сатының шешімі бойынша Құсановқа қылмыстық-атқару жүйесінің орташа қауіпсіздік мекемесінде жазасын өтей отырып, үш жылға бас бостандығынан айыру жазасы тағайындалды», - деді Дамир Хабибулин.

«Мемлекеттік қызмет туралы» заңымен бағынышты қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін басшылардың дербес жауапкершілігі қарастырылған. Атап айтқанда, айыптау үкімі күшіне енгеннен кейін мемлекеттік саяси қызметшілер 10 күн ішінде отставкаға берулері тиіс.

Айдос Жүнісовтың айтуынша, аудан әкімі заң талаптарын сақтаған. Бұл ретте облыс әкімі өзінің қарамағындағы қызметкердің отставкасын қабылдамай, қатаң сөгіс түрінде тәртіптік жаза қолданды.

Заңға сәйкес отставкаға кету туралы өтініш мемлекеттік қызметшіні лауазымға тағайындаған лауазымды тұлғаға беріледі. Отставканы қабылдау немесе қабылдамау саяси қызметкерді қызметке тағайындаған тұлғаның құзыреті болып табылады.

35 ЖОЛ-КӨЛІК ОҚИҒАСЫ

Облыста өткен үш айдың ішінде 35 жол-көлік оқиғасы тіркелген. Салдарынан үш адам қаза тауып, 65-і жарақат алды. Қаза тапқандардың біреуі – бала. Жарақат алғандардың арасында бес жасөспірім бар.

Жол-көлік оқиғаларының көбінде көліктер бетпе-бет соқтығысқан. Осындай 20 апат орын алды. Тәжірибе көрсеткендей, бұл көбіне маневр жасау ережелерін бұзу, қарсы жолаққа шығу, бағдаршамның тыйым салынған сигналына өту, негізгі жолмен келе жатқан көлікті өткізбеу кезінде болады. – Жол қателікті кешірмейді. Сондықтан автокөлік жүргізушілерін жол қозғалысы ережелерінің талаптарын қатаң сақтауға және қырағы болуға шақырамыз. Қиылыстардан өту кезінде ереже сақтамау, қарсы жолаққа шығу және басқа да өрескел ереже бұзушылықтардың зардабы ауыр, – дейді облыстық полиция департаменті жергілікті полиция қызметі басқармасының бастығы Айдын Байматов. Сондай-ақ жол-көлік оқиғалары жылдамдықты арттыру және ара қашықтықты сақтамаудан да болып жатады. Биыл мас жүргізушілердің кінәсінен үш жол апаты орын алды. Салдарынан бес адам жарақаттанды. Жол-көлік оқиғаларының тағы бір кең тараған түрі – жаяу жүргіншілерді соғып кету. Жыл басынан бері осындай 9 оқиға тіркелді. Зардап шеккендердің төртеуі белгіленбеген жерде немесе бағдаршамның тыйым салынған сигналы кезінде жолды кесіп өтпек болған. Апатты азайту үшін полиция қызметкерлері жедел-профилактикалық және рейдтік іс-шараларды тұрақты түрде жүргізеді», – дейді Айдын Байматов. Қазіргі таңда облыс аумағында «Қауіпсіз жол» жедел-алдын алу іс-шарасы жүріп жатыр. Бұл құқықтық тәртіпті нығайтуға және қозғалыстың барлық қатысушылары ережені сақтауға шақыруды көздейді.

Ақерке ДӘУРЕНБЕКҚЫЗЫ,
“Soltüstik Qazaqstan”.

АЛАЯҚТЫҚ ӘРЕКЕТТЕРДІҢ КӨБЕЙГЕНІН ЕСКЕРТЕМІЗ

Қазақстан Ұлттық Банкі халықаралық аударымдармен байланысты алаяқтық әрекеттердің көбейгенін ескертеді. Жеке және заңды тұлғалар Ұлттық Банкке шетел валютасымен ақша алуға жәрдем көрсетуді сұрап, өтінішпен жүгініп жатады. Әдетте, мұндай өтініштерге жалған төлем құжаттары (соның ішінде SWIFT форматында) және есепте жоқ шоттар мен ақша аударымдарын растайтын шарттар қоса беріледі.

Назар аударуды сұраймыз, Ұлттық Банк орталық банкі саналады және ол Қазақстан Республикасының банк жүйесінде жоғарғы (бірінші) деңгейді білдіреді. Ұлттық Банк жеке тұлғаларға қызмет көрсетпейді және ҚР резидент, бейрезидент тұрғындарына ақша аудармайды.

Ұлттық Банк SWIFT арқылы клиент төлемдеріне қызмет көрсету процесіне қатыспайды және SWIFT арқылы операция жүргізуге рұқсат бермейді.

Ұлттық Банк жекелеген валюталық шарттарға валюта операциялары бойынша деректерді жинау мақсатында ғана есептік нөмірлерді тіркеуін хабарлаймыз. Бұл рәсім рұқсат ету, санкция салу немесе мақұлдау қызметін атқармайды.

Есептік нөмірді Ұлттық Банк реттеуші тарапынан қандай да бір міндеттемесіз береді және оның болуы келісім бойынша ақша түскенін не жөнелтілгенін білдірмейді. Бұл ретте нөмір беру Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін тұлғаларды жауапкершіліктен босатпайды.

Ұлттық Банк мұндай жағдайлар туындаған кезде құқық қорғау органдарына Ұлттық Банктің Байланыс орталығына 1477 нөмірі бойынша жүгіруді ұсынады.

РАМАЗАН АЙЫНДА АУЫЗАШАР БЕРІЛІП, ЖАРАПАЗАН АЙТЫЛДЫ

Мұсылман қауымының қуанышты мерекесі саналатын қасиетті Рамазан айы соңына жетті. Рамазан айы – өте қадірлі де ерекше, мұсылман қауымы үшін берекелі де жолбасшы уақыт.

Қасиетті айда ораза ұстаған жан үшін оның сауабы мен артықшылықтары көп. Көпшілік мұсылман Алла Тағаланың рахымымен осы ұлы айда құлшылық-ғибадат жасауда өте зор ынта танытты.

Осыған орай, қасиетті Рамазан айында ғана емес, жалпы ауылымыздың қоғамдық өміріне белсене араласып, елдің рухани және отбасылық құндылықтарды нығайтуға көп көңіл бөлетін Чкалов ауылдық округінің имамы Бекмағамбетов Арман Егінбайұлы жайлы алдымен айта кеткен жөн болар.

Арман имам 1984 Амандық ауылының тумасы, 2014 жылы СҚО Қызылжар мешітінде имам молдаларды жетілдіру курсы өтіп, Амандық ауылына молда болып тағайындалды, 2016 жылы Чкалов ауылындағы «Қожағұл Махмет қажы» мешітіне имам болып тағайындалды.

Ауылымыздағы діни тұрақтылықты сақтау және ынтымақтастықты нығайту жолындағы игі еңбегі үшін Арман имам аудан әкімшілігінің, округ әкімшілігінің алғыс хаттарына ие.

Айлардың сұлтаны – Рамазан айында ауызашар беру үлкен сауапты іс саналмақ. Қызметіне орналасқаннан бері жергілікті халықтың ризашылығына бөленіп жүрген Чкалов ауылдық округінің «Агрофирма Эксимнан» ЖШС Бас директоры Тасмағанбетов Бауыржан Иманбайұлы да Петровка ауылындағы күрделі жөндеуден өткен дәмханасында ораза ұстаған жандар мен

ауыл тұрғындарына ауызашар ұйымдастырды. Одан басқа осы ай ішінде ауылдық округ әкімдігі, жекелеген мекемелер ораза ұстаған жандарға ауызашар берді.

Ораза – тән мен жанның тазаруы. «Он бір айым бір төбе, бұл бір айым бір төбе» дегендей ауыз бекітудің адам денсаулығы мен жан дүниесінің жаңаруына пайдасы зор екендігін айтқан ауыл имамы Арман Егінбайұлы ауызашар ұйымдастырған жандарға ризашылығын білдірді.

Сонымен қатар, Рамазан айының басында ауылымыздың әжелері Жарапазан айтып, жол бойындағы жергілікті дүкен, дәмханаларды аралап, халыққа оразаның сауаптары туралы айтып, игі істер жасауға шақырды.

Ежелде жарапазан ораза ұстаған адамдарды ауызашарға ояту үшін айтылған деседі. Жарапазан туралы Ахмет Байтұрсынұлы былай жазады:

«Жарапазан рамазан деген сөзден шыққан, ораза уақытында балалар, бозбалалар түнде үйдің тұсында тұрып жарапазан өлеңін айтады. Ораза ұстаған адамдар сауап болады деп, жарапазан айтқандарға құрт, май, ірімшік, бір шаршы шүберек, басқа сол сияқты нәрселер береді. Жарапазанды кәсіп етіп, ораза уақытында ел аралап, күндіз жүріп айтатын үлкен адамдар болады. Жарапазан айтқанда, екіншісі қостаушы болады». Ізгі амалдар, қайырымдылық істер Рамазаннан кейін де жалғасын таба берсе екен деп тілеймін.

**Кәмпит МАХМЕТЖАНОВА,
Петровка ауылының тұрғыны.**

ШАХМАТ – ТАПҚЫРЛАР ОЙЫНЫ

№ 2 Чкалов орта мектебінің ғимаратында «Дебют» шахмат - дойбы клубының «Наурыз мерекесі» мен қазақтың ұлттық ойындарын жандандыру мақсатында Тоғызқұмалақтан кезекті бір сайысын өткіздік. Сайысқа барлығы 12 адам қатысты. Ойынға 3 ересек адамдар қалғаны оқушылар қатынасты. Қызықта өткен сайыстың нәтижесінде №2 Чкалов орта мектебінің математика пәнінің мұғалімі, директордың оқу пәндері жағынан орынбасары Л.Т. Шындаулетова жеңіске жетті. Жеңімпазға ШДК-нің ауыспалы кубогі мен 1-ші дәрежелі Мадақтама және ақшалай сыйлық табыс етілді. 2-ші орынға осы мектептің түлегі, Түркістан қаласының медресесінің студенті Серікбаева Фариза ие болып тиісті дәрежедегі Мадақтама мен ақшалай сыйлықтың иесі атанды. 3-ші орынды Петровка орта мектебінің оқушысы Цецхладзе Алексей мен № 2 Чкалов орта мектебінің оқушысы Жарасхан Иман бөлісті, оларға да Мадақтамамен бірге ақшалай сыйлық табыс етілді. Осы жағдайларды еске ала отырып Бөгембаев Б.Р. басқарып отырған №2 орта мектебінің ұжымына біздің «Дебют» клубының жұмысына араласып көмектерін көрсетіп жүргендеріне алғысымызды білдіргім келеді. Осы мектептің түлектері оқу пәндерінен жақсы көрсеткіштерге жеткендерімен

бірге спортта да жақсы нәтижелер көрсетуде, соның айғағы-шахмат пен дойбыдан Тайынша аудандық мектепаралық бірнеше жыл қатарынан жеңімпаз атанулары. Тайынша ауданы командасының сапында Солтүстік Қазақстан облысының мектепаралық сайыстарының бірнеше дүркін жеңімпаздары және жүлдегерлері болған. 2013 жылы біздің 3 оқушымыз (Дондық- Ердаулет; Али; Құндыз) Солтүстік Қазақстан облысының командасының сапында Павлодарда өткен Қазақстан Республикасының мектепаралық сайысына қатысып жүлделі 3-ші орын алып қайтқан.

Осы сайыстың өтетіні жайында алдын ала хабарлаған едік. Ат салысқан №2 Чкалов орта мекебінің ұжымынан 9 адам-соның ішінде 2 - і ұстаз, 7 оқушы, Петровка мектебінен 2 адам қатысты. Келешекте басқа да мектептерден, ауылдың адамдарының арасынан шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ ойындарының жанашырлары біздің «Дебют» ШДК- на әр сенбі сағат 15-00 де келіп сабақ алып келесі сайыстарға қатысуларыңызға болады. Мекен жайымыз Чкалов ауылдық әкімшілігі аппаратының ғимараты 1 этажда орналасқан.

**Орынбай Сейітов,
шахмат - дойбы клубының бапкері.**

ҚҰС ТҰМАУЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ

«Тайынша ауданының Ветеринарлық станциясы» ШЖҚ МКК ескертеді:

Құрметті Тайынша ауданының тұрғындары.

Жабайы қоныс аударатын құстардың көктемгі көші-қонына байланысты аудан аумағында, әсіресе табиғи су қоймаларының жанында құс тұмауын жұқтыру қаупі сақталады. Қазіргі уақытта аудандағы эпизоотиялық жағдай ветеринарлық қызметтің бақылауында және тұрақты күйінде қалып отыр.

Құс тұмауы-ауылшаруашылық, синантропты және жабайы құстарға әсер ететін вирустық ауру. Құстардың барлық түрлері тұмауға сезімтал, соның ішінде тауықтар, үйректер, қаздар, Күркетауықтар, бөдене, қырғауылдар, торғайлар, көгершіндер және тағы басқалары.

Жабайы құстардың арасында құс тұмауы көбінесе клиникалық белгілерсіз жүреді, бірақ үй құстарында ауыр ауру мен өлімге әкелуі мүмкін. Вирус бейтарап ылғалды ортада, соның ішінде суда және мұздатылған күйде өте төзімді, бірақ жылу мен дезинфекциялық заттардың әсеріне өте сезімтал. Инфекцияны таратпау үшін сіз осы ауру туралы негізгі ақпаратты біліп, ветеринарлардың ұсыныстарын ұстануыңыз керек.

Аурудың көзі жабайы және санитарлық құстар (көгершіндер, торғайлар және тағы басқа), вирус негізінен қоқыспен шығарылады. Қоқыстың өзі, онымен ластанған Жем, өсімдіктер, жабдықтар, қоқыс және заттар аурудың қоздырғышының негізгі факторлары болып табылады. Вирустың үй-жайларда, құс фабрикаларында, аулаларда, тірі құс базарларында және басқа да объектілерде залалсыздандырылмаған құс шаруашылығы өнімдері (ет, жұмыртқа, түбіт және қауырсын), жемшөп, су, саңғырық, мүкәммал, сондай-ақ көлік құралдары мен қызмет көрсетуші персонал арқылы таралуы мүмкін. Клиникалық белгілер-летаргия, бастың құлауы, бастың дірілдеуімен айналуы, мойынның қисаюуы, сыртқы ынталандыруларға реакцияның болмауы, тамақ пен судан бас тарту, депрессия, синусит, мұрын саңылауларынан ағып кету, конъюнктивит, қабақтың бұлдырауы және соқырлық, диарея.

Құс иелеріне арналған ақпарат.

Үй құстарында аурудың клиникалық белгілері пайда болған кезде иелері дереу ветеринарға хабарлауы керек.

Құс тұмауының қаупі кезінде жеке шаруашылықтарда үй құстарын жұқтырудың алдын алу үшін тірі құсты оқшаулау қажет: жеке үй-жайға айдап апару, аулаға жібермеу, мәжбүрлі союды жүргізбеу және құс еті мен жұмыртқасын тамаққа пайдаланбау, қоршауларды, сылдырмақтарды және т.б. орнату. жабайы құстарды қорқыту. Иммунитетті нығайту үшін құс жеміне минералды және витаминді қоспаларды енгізіңіз. Өлген құстың мәйітін целлофан пакетіне салып, кейіннен зертханалық зерттеу үшін ветеринариялық маманға береді. Құсты тамақтандыру және оған күтім жасау бойынша жұмысты өз бетінше жүргізу-отбасы мүшелерінің құспен байланысын шектеу. Құс иесінде және отбасы мүшелерінде тұмау белгілері пайда болған кезде (температураның жоғарылауы, мұрыннан, көзден ағу, бұзау бұлшықеттеріндегі әлсіздік, ішек бұзылыстары) тексеру және емдеу үшін дереу медициналық мекемелерге жүгіну қажет.

Аңшылар аңшылық алқаптарда болған кезде жабайы құстың барабар емес мінез-құлқына және өліміне назар аударып, кейіннен ветеринариялық қызметті міндетті түрде хабардар етуі керек.

Барлық азаматтар арнайы диагностикалық және ветеринариялық-санитариялық іс-шараларды жүргізу кезінде қажетті жағдайларды қамтамасыз етуі, ветеринариялық дәрігерлердің нұсқауларын мүлтіксіз орындауы тиіс. Ауданда құс етін осы ауруға қарсы иммундау күтілуде.

**Марат Токужинов,
«Тайынша ауданының Ветеринарлық станциясы» ШЖҚ МКК директоры.**

Құрметті тайыншалықтар, жерлестерім!

Алла тағала РАМАЗАН АЙЫНДА ұстаған оразаларымыз бен құлшылық-ғибадаттарымызды қабыл етіп, екі дүниенің бақытына бөлегей! Халқымыздың ынтымақ-бірлігін арттырып, ырыс-несібесі адалынан болсын! Дінімізге қуат, өзімізге иман байлығын бергей! Жүздеріңдегі нұр, жүректеріңдегі иман арта берсін. Отанымыз аман, жұртымыз тыныш, барша Қазақстан азаматтарының ынтымақ-бірлігі берік болғай!

Барлық мақтау мен мадақ Әлемдердің Раббысы Алла Тағалаға болсын! Жыл бойы күткен қасиетті Рамазан айына жеткеніміз үшін Жаратқан Иемізге сансыз шүкірлік етеміз. Ұлы жаратушының пенделеріне тартқан теңдессіз сыйы – қасиетті Рамазан – сансыз сезімдер мен толып тастыған ізгі ойлардың салтанат құрған, күн мен түн де тұтастай Жасаған Иеміздің рахымы мен мейіріміне тұнған ай. Басқа уақытпен салыстырғанда жақсылықтар мен сауаптардың сансыз еселеніп жазылар айы да – Рамазан.

Құрметті мұсылман қауым! Мүбәрак ораза айт мерекесімен шын жүректен құттықтап, Алла тағаладан баршаңызға қуаныш, отбасыларыңызға береке-бірлік, сүйікті Отанымызға гүлдену мен өркендеу, дінімізге қуат, барша мұсылмандарға тыныштық пен шаттық тілеймін. Әумин!

Осының бәрі қайтып оралады, балаларымыз ұлтымыздың мейрамдары мен салт-дәстүрлерін көріп біледі, кезінде біз сияқты естеріне түсіріп сағынады деген сенімдемін.

Әлі есімде, 60-шы жылдары жыл сайын бір-ақ рет Рамазан-шәріп, ораза айында Жарапазан келетін - әр жанұяға ізгі тілек айту, оразаны қолдау, қолпаштау ғой деп ойлаймын. Жарапазаншының қолында сылдырмақ таққан таяғы, таяғының басына таққан үкісі, аяғында былғары етігі, үстінде шапаны, басында ұлттық бөрігі болатын.

*Жарапазан айта келдім есігіңе,
Қошқардай бір ұл берсін бесігіңе.
Мол дәулет, қайтпас ырызық бере берсін,
Шалқысын көлдария несібіңе.*

*Тәңірім қажымас қайрат берсін,
Ішсе де сарқылмайтын суат берсін.
Көңілің көпке деген шалқар болсын,
Талабың асқар таудай дарқан болсын.*

*Тәңірім құт береке бере берсін,
Мыңғырған мал өріске өре берсін.
Басыңнан бақ дәулетің еш кетпесін,
Дос сүйініп, дұшпаның басын исін.*

*Бақ қонсын, дастарқаның мол болсын,
Жолдасың қабағы ашық сыйлы болсын.
Тасың өрге домалап арқашанда,
Жанұяң бәрі ылайық жайлы болсын,- деген тілекті*

біліп, айтып өстік.

Рамазан – құлшылық пен сабыр, береке мен бірлік, мейірім мен қайырымдылық айы болса, Ораза айт мейрамы – адамдардың көңіліне көктем сыйлап, жанын жадырататын ұлық мереке. Баршаңызды Ислам үмбетінің ең қасиетті де ұлық мерекесі – Ораза айт мейрамымен де құттықтаймын! Еңбектеген сәбиден еңкейген кәріге дейін барша мұсылман шат-шадыман қуанышқа бөленетін бұл мейрам туған жеріме, жалпы Қазақстан жұртшылығына құт-береке, ынтымақ, ырыс әкелсін! Әумин!

Сәлік ЖҰМАТТЕГІ,
ақын, газеттің меншікті тілшісі.

Құттықтаймыз!

ҚЫМБАТТЫ БІЗДІҢ ТАСБОЛАТ ҚҰДА, ҒАЛИЯ ҚҰДАҒИ!

Сіздерді мерейтойларыңызбен құттықтаймыз! Құда 60 жасқа, құдағи Зейнет жасына жетіп, өмір жолының асқар биігі – алпыстың шыңына шығып отырған сіздерге мықты денсаулық, ұзақ өмір тілейміз.

Отбасында ырыс пен ынтымақ, бақыт пен береке тілейміз!

Өсіп - өнген, ұрпақ тәрбиелеген, құда – құдағиларыңыз бен дос - жарандарыңыздың ыстық ықыласына бөленген сіздерге тек жақсылықтар, қуаныштар тілейміз!

Құтты болсын қуанышты күндеріңіз,
Бақытты, шаттық өмір сүріңіздер.
Балаларыңыздың қызығына кенеліп,
Ортамызда аман - есен жүріңіздер!

Ізгілікті нұрын шашар маңайға,
Адамсыздар үлгі болар басқаға.
Жақсылықты өзіңізден көп көрген,
Ұмытпайды туған - туыс қашанда!

Үлгі болған үлкенге де жасқа да,
Сыйлар сізді туған - туыс, басқа да.
Бақытты боп бұл өмірде мәңгілік,
Немерелер қызығына қуанып!

Ақ тілекпен: құдаңыз-Елубай,
құдағиыңыз- Жібек және балаларыңыз
Дәурен-Айжан, немерелеріңіз Айару
мен Ая.

ӘЛЕМ ЧЕМПИОНЫ АТАНДЫ

Алматыда өткен кәсіпқой бокс кешінде қазақтың қайсар ұлы Жанқош Тұраров мексикалық Алехандро Менесесті техникалық нокаутпен ұтып, бірінші жартылай орта салмақ дәрежесі бойынша IBO нұсқасының чемпиондық белбеуін иеленді.

Негізі бұл атақ Алехандро Менесеске тиесілі еді. Былтыр көктемде Ұлыбританияда өткен жарыста ол жергілікті былғары қолғап шебері Сэм Максвелді айқын басымдықпен ұтып, әлем чемпионы атанды. 32 жастағы Мексиканың марқасқасы кәсіпқойлар арасында 21 кездесу өткізіп, 16 рет жеңіске жетті. Тоғыз қарсыласын есінен тандырды. Міне, осы деректердің өзiақ Менесестің осал боксшы еместігін аңғартса керек.

Жанқош Тұраровтың жүріп өткен жолы қазақ жанкүйерлерінің көз алдында. Талай талантты жастардың томағасын сыпырған Сағатбек Мұсахановтай майталман маманның қол астында жаттығатын қандасымыздың кәсіпқойлар арасында күш сынасып жүргеніне 14 жылдан асты. Сол аралықта 26 рет жұдырықтасқан Жанқош бірде-бір рет жеңілістің кермек дәмін татқан емес. 19 қарсыласын жұлындай ұшырды. Бұған дейін Тұраров Қазақстаннан бөлек, АҚШ, Доминикан Республикасы, Эквадор және Ұлыбританияда өнер көрсетті.

Өзіне ғана тән жұдырықтасу мәнерімен көзге түсіп, жанкүйерлер жүрегін жаулап алған Жанқош осы күнге дейін де бірнеше ортаңқол нұсқалар бойынша чемпиондық белбеуді иеленді. Десек те, осы сәтті ол ұзақ күткен еді. Алматыда өткен бокс кешінде оның басымдығы бірден байқалды. Менесес бір қарағанда қопалдау және епсіздеу көрінгенімен, ашық айқасқа барудан еш қаймықпайтын нағыз қайсар жігіт екен. Бойы мен қолының ұзындығын өте жақсы пайдаланады. Жекпе-жек барысында ол «өліспей беріспеймін» дегендей сыңай танытып, Тұраровқа әжептәуір қарсылық көрсетті. Тіптен, бірнеше ауыр соққыларын да дарытты.

Қазақ боксшы бұл жерде қожайын кім екенін көрсету үшін үнемі шабуыл өтінде жүрді. Әсіресе, оның үшінші және төртінші раундтарда жұмсаған ауыр соққылары қарсыласын тәліркететіп тастағандай көрінді. Тек гонгың арқасында ғана Алехандро «аман» қалды. Тоғызыншы раундтың соңында мексикалықтың көзі қанап кетті. Үзіліс кезінде дәрігерлер оған көмек көрсетіп, жекпе-жекте жалғастыруға рұқсат берді. Бірақ Менесестің бапкерлері боксшының денсаулығын ойлап, 10 раундта рингтің ортасына шығармады. Сөйтіп, техникалық нокаутпен жеңіске жеткен Жанқош Тұраров әлем чемпионы атады! «Алматы Аренада» өткен жарыста тағы бірнеше өте қызықты жекпе-жектерді тамашаладық. Атап айтсақ, Бекман Соилыбаев (15-1, 6 KO) осыған дейін ешкімнен жеңілмеген филиппиндік Женел Лаусаны (12-0, 7 KO) үшінші раундта бүйірден ұрып құлатып, WBA Inter-Continental нұсқасының алтын белбеуін иеленді. Дәурен Елеусінов (10-2-1, 9 KO) өзбекстандық Бахром Паязов (22-21, 15 KO) екінші раундта есінен тандырды. Танымал бапкер Дастан Сәдуақасовтың шәкірті Бауыржан Бейілдиновтің де өнері жергілікті жанкүйерлердің көңілінен шықты. Тең дәрежеде өтіп жатқан бәсекенің төртінші раундында ол өз қарсыласын бауырдан оңдырмай ұрып, нокаутқа жіберді.

Ғалым СҮЛЕЙМЕН, тілші

ҚОНАҚ ҚҰДАЙДЫҢ ЕЛШІСІ

Бір әйел кісі күйеуінің үйіне көп қонақ ертіп келетінін, соның себебінен қиындыққа тап болып қалатындығы жайында пайғамбарымызға (саллаллаһу әлейһи уә саллам) шағым айтып келеді. Бірақ ол әйел айтқан шағымна байланысты пайғамбарымыздан ешқандай жауап ала алмайды.

Аз ғана уақыттан кейін пайғамбарымыз әлгі әйелдің күйеуіне:

- Бүгін сіздің үйге қонаққа барамын - деп сәлем айтып жібереді.

Пайғамбарымыздың үйінде қонақ болатынына өзі де, әйелі де қатты қуанады. Әйелі бар тәттісі мен дәмді тамағын әзірлеп дастарханына қояды.

Пайғамбарымыз үйлерінде қонақ болады. Үй иелеріне дән ризашылығын білдіріп, үйден шығарда күйеуіне айтады, - Мен үйлеріңден шығып бара жатқанымда әйеліңіз есіктің табалдырығына қарап тұрсын - дейді.

Әйелі пайғамбарымыз үйден шығып бара жатқанында, онымен бірге ілесіп, үйден құрт - шаян және басқа зиянкестердің шығып бара жатқанын көріп көзі шарасынан шығып кете жаздайды.

Сонда пайғамбарымыз артына бұрылып:

- Міне осылай әрбір үйіңнен шыққан қонақтардың соңынан ілесіп үйіңнен бар бәле, зиянкес жын - жыбыр да бірге шығып кетеді. Еш ренжімей қонақты күтіп - шығарып салудың да хикметі осы. Алла қонағы көп болған үйді, үй иесін жақсы көреді - дейді.

Үлкенге де кішіге де есігі ашық болған үй - қандай жақсы үй.

Ондай үйге Алланың берекеті мен рахметі жауады.

Алла елшісінің тағы бір хадисінде:

- Алла бір қауымға жақсылық қаласа, оған сый береді - дейді.

- Ол неғылған сый? - деп сұрағанында,

- Несібесі өзімен бірге келетін және үй иесінің күнәсін бірге алып кететін қонақ - деп жауап береді.

Пайғамбарымыздың қонақ күтудің артықшылығы жайында айтқан басқа да хадистерінде: «Қайсы бір үйге болсын қонақ кірмей, періштелер кірмейді», «Қонақты күту жәннатқа кіретінің дәлелі», «Кім Аллаға және ақыретте (әрбір ісіне есеп беретініне) сенсе, қонағына құрмет көрсетсін» - деген.

(Арабшадан аударған Ержан Назарбек)

Меншік иесі: «Тайынша таңы»
жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.

Газет аудан әкімінің қолдауымен шығып,
мемлекеттік ақпараттық саясатты жүргізу
жөніндегі ресми басылымы болып табылады.

Индекс: 65710

Газет әр аптаның жұма күні шығады.

Директор -
Бас редактор
Гүл НҰРАЛИНА

Қазақстан Республикасы Байланыс және ақпарат министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитетінде 2010 жылы 20 қазанда қайта тіркеліп,
№10803-Г куәлігі берілген.

Газет «Тайынша таңы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің
компьютерлік орталығында теріліп, беттеліп, «Старкова А.А.»
ЖК-де офсеттік тәсілмен басылған 020000. Көкшетау қаласы,
Әуелбеков көшесі, 98 үй.

Тапсырыс: 127. Таралымы: 1300.

МЕКЕН-ЖАЙЫМЫЗ:
Солтүстік Қазақстан облысы,
Тайынша қаласы, Қазақстан Конституциясы, 206-үй.
БАЙЛАНЫС ТЕЛЕФОНЫМЫЗ:
8 (715-36) 2-19-99

Жарияланған мақала авторларының пікірлері
редакция көзқарасын білдірмейді. Қолжазба
қайтарылмайды. Келген хаттарға жауап
жолданбайды. Жарнаманың келіп түскен
материалдардың мазмұны мен мәтініне
хабарлама беруші автор өзі жауапты.